

70 שנה ל"בריחה"

המרכז למורשת המודיעין, גלילות, 14.11.2017

לפני 20 שנה, במלאת יובל 50 ל"בריחה", נערך בזלצבורג סימפוזיון שבו השתתפו השגרירים ארתור בן-נתן ואבא גפן ז"ל, והי"ר הופרט מרקו פיינגולד יב"א עד 120, שאותו אני שמח במיוחד לראות כאן הערב אתנו.

בפתיחת הסימפוזיון אמרתי (בגרמנית) את הדברים הבאים:

ה"בריחה", כשמה כן היא, היתה בריחה מעבר קרוב של זוועה. מאדמת אירופה עקובת דם יהודי. שורדים בודדים של משפחות שלמות, של כפרים, רובעים או ערים, בדרכם מיבשת עוינת לארץ מיתולוגית מובטחת. מובטחת, אך עדין לא נתונה. רבים מהם יאלצו לפרוץ דרכם אליה דרך שעריה הנעולים.

כ-80% מהפליטים שעזבו את מרכז ומזרח אירופה בשנים 1945-1948 עשו זאת דרך מבצע הבריחה, בסך הכל כ-200,000 שורדות ושורדי השואה. אוסטריה הפכה לנתיב הבריחה העיקרי, והעיר זלצבורג לצומת המרכזי של נתיב הבריחה.

כאן אנו עומדים על הגבול המתוח בין לגיטימיות מוסרית ללגאליות פורמאלית. לא יתכן דבר מוסרי ולגיטימי יותר מאשר לעזור לאודים העשנים ששרדו את התופת הנאצי להתאחד עם אחיהם על האדמה היחידה בעולם שבה הם היו רצויים והמתינו להם בכליון עינים. אלא שבעיני השלטון המנדטורי הבריטי בארץ-ישראל היה הדבר בלתי לגאלי. תנאי המחלת של ה"בריחה" הוו עבור שרידי היהודים המשך של המלחמה.

אין מקום וזמן מתאימים יותר לעריכת הסימפוזיון הזה מאשר בזלצבורג, צומת המבצע, ועתה - מאה שנה לקונגרס הציוני הראשון בבאזל (120 שנה עכשיו), וחמישים שנה להכרת האומות המאוחדות בזכותו ההסטורית של העם היהודי לארץ משלו, לפחות בחלק מאדמתו ההסטורית (70 שנה בכ"ט בנובמבר, בעוד שבועיים).

ואכן יש קשר ישיר בין ה"בריחה" לבין אותה החלטה של האו"ם. מאבקם הנואש של העולים הבלתי-לגאליים, כביכול, להכנס לארץ שעליה חלמו, עורר את דעת הקהל בעולם. יציאת אירופה של שרידי השואה הגיעה לשיאה הדרמטי עם אנית ההגנה אקסודוס - יציאת אירופה - בקיץ 1947, והיחס הבלתי אנושי כלפי המעפילים שבירכתייה. העולם אולץ להתמודד עם מצפונו הרע.

אילו מדינת ישראל היתה קמה עשר שנים קודם לכן, גורלם של היהודים הלכודים באירופה תחת הכיבוש הנאצי היה לבטח שונה לגמרי.

אני מבקש להצדיע לגיבורי ה"בריחה". לאלה שנשלחו על-ידי הישוב היהודי בארץ-ישראל של לפני המדינה למבצע ענק של הצלה לאומית. לאלה שעבורם היתה ה"בריחה" המשך ללוחמתם בקרב הפרטיזנים. אלה ששרדו את מחנות ההשמדה ואת צעדות המות. כל אלה שהשתתפו ותרמו למה שהפך לאגדה הרואית, הם בנו ידיהם את מדינת היהודים, שנוסדה על-ידי תאודור הרצל אך קמה באחור בחבלי לידה אכזריים בידי ועבור מתי מעט שורדים.

אני מבקש להודות למדינת זלצבורג ולעיר זלצבורג על הכנסת האורחים שלהן, אז ועתה, בימי מצוקה ובימי זכרון.

מפגש זה הוא חוב שאנחנו חבים לגיבורי ה"בריחה", הידועים והאלמונים. העלאת זכרם מרתקת ומרגשת, ותהיה נר לרגלי הדורות הבאים.

יואל שר

שגריר ישראל באוסטריה (1995-1998)